

لیکونکی : کریس موت «Chris Mott» .
منبع او دخپړیدو نیټه : انټی وار «2025-05-21»
ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل»

مداخله کونکو لیبرالانو په کومه لار لاسوهنه کوي

Which Way, Liberal Interventionist?

هغه نړی چې د #مقاومت لیبرالانو لخوا تصور شوي وه نور شتون نلري، دوی لا تر اوسه دا نه دي درک کړي.

The world envisioned by #Resistance Liberals no longer exists, they just haven't realized it yet.

هنري جان ټيمپل موسس پالیسی لیبرال

د یو امریکایی ولسمشر اوریدل، چې د ځان جوړ شوي آزادي نړۍ مشر دی، که څه هم په څومره خیانت سره، د ملت جوړونې دپروژې، دهغې د درباري طبقې او په بهرني هیواد کې د نړۍ په چارو کې د دوی د نفوذ په اړه په کلکه غندنه وکړي، باید د لیبرال نړیوالتوب لپاره یو ځا نگرې تپیت شپیه وي . د نړیوال نظم دفاع څه ده که نه نو د نړۍ په گوټ گوټ کې د آزادی (او بازارونو) دپراخولولپاره د مشنري هڅو څخه، پرته له دې چې ستراتیژیک نظریې سره تړاو ولري؟ حتی په خپل خورا مسخره کې، په یمن کې د ترمپ ادارې د یوې

ميا شتي اوردي بي اغيزي جگري طنز يو څوک وښود چې د واشنگټن ډي سي د لسيزو معياري وخت چوکاټ پر ځای داوښوپه مسله کې دناکامي مداخلې دښودلو لپاره ليواله دی.

ليبرال نړيوالتوب د امپراتوري زوال د لامل په پرتله ډير نښي دي، مگر د دوی په هر ميتيکل ډول مهر شوي بلبل کې چيري چې مخالفت د بي رحمه او بي رحمه په توگه ليدل کيږي، د ردولو وړ غبرگون لوپ شتون لري. يوه ايډيالوژي چې د لوتمارو امپراتوري امرونو په اوږده ليکه کې د ډيرو څخه د يو توجیه کولو لپاره جوړه شوي وه د عامه شعور په اړه دومره رښه شوه چې مسلکي مديريتې طبقې ته يې لارښوونه وکړه. هغه خلک چې بايد دومره هوښيار وي چې د خلکو لپاره د تبليغاتو او اصلي پالیسي ترمنځ توپير پوه شي په حقيقت کې تر ټولو لويې نښې گرځيدلي. د آرون سورکين د آرامی برومایدونو د ليوالتيا پالیسي جوړونکو نسلونه د غرور دخطر ورو په اړه خوب ته وهڅول. لکه څنگه چې تاريخي عالم رونالډ پي توبي يو ځل وويل:

"ډيپلوماسي کولی شي د دولت په جوړولو کې مرسته وکړي، استخباراتي خدمات کولی شي د هغې دفاع کې مرسته وکړي، او د گاونډيو څخه بهر مهارت لرونکی جوړښت او لاسوهنه کولی شي په داسې ژبه بدله شي چې واقعيت د ځيني مطلوب نړی ليد ساتلو لپاره ميکانيزم ته واړوي. له همدې امله دا کولی شي د هغو ايډيالوژيو وهم ته دوام ورکړي چې د دولت ملاتړ کوي. البته، خطر دا دی چې دا ډول وهمونه او ايډيالوژي ممکن د خطر له نقطې هاخوا د آرامی هاخوا ژوندي پاتې شي، کله چې دوی له شرایطو څخه ډير لرې شي، دومره اتويستيک چې دوی دولت د نوي حقايقو او نوي چاپيريالونو ته په مؤثره توگه ځواب ويلو مخه نيسي."

ليبرال نړيوال نظم دومره نړيوال، دومره هر اړخيز، او دومره بريالی و چې د ريښتینو مومنانو يو ريښتینی ذات يې رامینځته کړ. په رسنيو مسلکونو کې په غير متناسب ډول استازيتوب شوی، دا طبقه د امريکايي امپراتوري څخه جلا کيدونکی وگڼله، او د هغې گټې د يو ځانگړي سيمي لرونکي هيواد نه، بلکې د ټول بشريت (لکه څنگه چې امريکايانو لخوا ټاکل شوي) دي. د وخت په تيريدو سره، د اشرافو ډير توليد پدې معنی و چې دا ډول خلک په استخدام کې غوره شوي ځکه چې د دوی وفاداري د تا سيساتو سره ډيره بي پوښتنې وه او دوی يې دغوښتونکو په سمندر کې ډير مطلوب گمارونکي کړل، او له همدې امله بيوروکراسي د سکالرشپ يا پراگماتيزم څخه لرې د يو ډول پادريانو په څير يو څه استازيتوب ته لار.

دا هغه څوک دي چې اوس د اړينو بدلونونو په وړاندې د بنسټيز بي ثباتی چمتو کوي ځکه چې متحده ايالات په پای کې د بشپړ نړيوال تسلط له برباد شوي تصدی څخه لاس اخلي او يو څه ته ورته کيږي چې يو عادي لوی ځواک ته ورته وي. د پوښښ چمتو کولو لپاره د هوايي ډگر کتاب پلورنځيو روت اندو په کارولو سره، دا خوشحاله درباريان استدلال کوي چې بي پایه دفاعي قرار دادونه او بهرنيو لايحانو ته خدمت کول ټول د ژمنې راتلونکي په لور د انسان نسل لوړولو لپاره وو. ليبراليزم به د انسانيت د لوړولو لپاره درلود او دوام

به بي ورکړی وای که چیرې یوازې ډیر خلک په دې باور ولري. سیمه او شرایط له بدبختانه او وحشي کړنو پرته بل څه نه وو، کافران د یو ریښتیني مذهب په لاره کې ولاړ وو.

مگر د څو قطبي واقعیت په پیژندلو سره، دا ټول اوس بي له شکه پای ته رسیدلي دي. د نړۍ په اقتصاد او په ځانگړي توگه صنعتي تولید کې د متحده ایالاتو ونډه د هغه وخت په پرتله کوچنۍ ده کله چې په 1945 کې د لیبرال نړیوال نظم لومړی جوړ شو. او دا مادي واقعیت دی، نه د هیلو باور، چې ځواک حکم کوي. لکه څنگه چې نړۍ ډیر څو اړخیزه کیږي، نو د هیجیمون نشتوالی به هم په ناڅاپي ډول د شمالي اتلانتيک د ځانگړو مدني کړنو پر اساس د هیجیمونیک ارزښت سیستم د ادعا له لاسه ورکولو لامل شي. داسې نړۍ ته د بیرته راستنیدو لپاره لیوالتیا چیرې چې د ځمکې ډیری ملتونه باید د اتلانتيک د وروستي باغ گوند پېښې څخه د وروستي رجحاناتو په اړه پاملرنه وکړي، یوازې نوسټالیا، شاته لیدل او بوداټوب دی. د هغه عمر لپاره نوسټالیا چې هیڅکله شتون نه درلود، لکه څنگه چې جیلو بیافرا به یې ویلي وي.

نولیبرال نړیوال غوښتونکي له دې ځایه چیرته ځي؟ که د ملي امنیت د پخواني سلاکار جیک سلیوان وروستی څرگندونې کومه نښه وي، نو دا یو سخت پیل دی. د یو داسې چا اوریدل چې د خپلې دورې ډیره برخه یې په مؤثره توگه د هر بحران لپاره د ډیپلوماتیکو حلونو له پامه غورځولو یا نه شنډولو څخه تیره کړي، پداسې حال کې چې د بل چا غندنه کوي چې حتی د بلې لارې هڅه کوي، داسې ښکاري چې د مقاومت لیبرالیزم نوی محافظه کاره بدلون ممکن د بیرته راستنیدو هڅه وي.

خو دا نړۍ ختمه شوې ده، او هرڅوک چې لیبرال نړیوال نه دی داسې ښکاري چې دا پوهیږي. ډیری رایه ورکوونکي لږ مداخله غواړي، نه ډیر. او هر څومره چې رایه ورکوونکي ځوان وي هغومره دوی د بهرنیو چارو په اړه د دوه اړخیز دریځ په تقوا کې لږ باور لري. ډیری ډیموکراتان د زاړه ماډل سره د تړلو پر ضد خبرې کوي، مگر ډیری وختونه د دوی د خپلو رسنیو لخوا د دې کولو جرئت کولو لپاره د سپکاوي سره چلند کیږي. د هیرس د کمپاین اتحاد د چيني کورنۍ سره شاید دا په ټاکنیز ډول برباد کړي. په عین حال کې، د چین مخ په زیاتیدونکي نظامي ځواک، او د امریکا د ترهگرۍ پر وړاندې جگړې کې د ناوړینونو دوامداره لاره ښيي چې ډیر محدود هیواد اکثرًا په سر کې راځي، یو درس چې د امریکا د خپل پخواني تاریخ په لنډه مطالعه کې به د اروپا په پرتله څرگند شي. نو پداسې حال کې چې ډیری پخواني دوه اړخیز اشراف به په ناڅاپي ډول د (د دوی لپاره په شخصي توگه گټور) د نه ختمیدونکي جگړې لپاره فشار راوړي، دا امکان نلري چې په نږدې راتلونکي کې د خلکو سره د بیرته راستنیدو وړ ستراتیژي په توگه کار وکړي.

یو بل امکان، که څه هم د یو کوچني او په پای کې آنلاین اقلیت لپاره چې د اشرافو د برخې پر ځای د دوی سره پیژني، تاوتریخوالی افراطیت دی. عجیبه ده چې د مرکزي پلوه افراطیت په اړه خبرې وکړو، لکه څنگه چې بنکاره کړکۍ د سړې جگړې وروسته مرکزیتوب څخه نور هم لرې کيږي، او د دوی د کمیدونکي نفوذ پیژندل، دا امکان چې لیبرال نړیوالان به د لویو قدرتونو ترمنځ د عادي ډیپلوماسۍ بیا پیل د یو ډول خرپرونکي 'استبدادي محور' په توګه وګوري او د کورني تروریزم ملاتړ ته مخه کړي، له پامه غورځول کیدی نشي. پیری امریکایان په بهرنیو پوځونو کې جنګیږي، ځانونه د بنسټپالو لاملونو سره نښلوي چې یو څه لوی ملي او ماوراء هدف لري، که دا صهیونیزم وي، د کردانو پروژې وي، یا اوکراین وي. دا ډول ډلې کولی شي داسې غړي چمتو کړي چې د نورو د روزني وړتیا ولري ترڅو د تیموتي مک وی په څیر یو ډول برعکس شي. په حقیقت کې، دا دمخه د رایان روت په قضیه کې پېښ شوي، ترمپ به د اوکراین پلوه کلک نظرونو سره قاتل وي. لا دمخه د نوي نازي ازوف کنډک او د لیبرال نړیوال نظم د تقوا سره د خواخوږۍ لرونکو خلکو یو عجیب متقابل نفوذ شتون لري، یو څه چې احتمال به د فاشیزم عالم رابرت پیکسټن حیران نه کړي چې دا یې د ټولني د ناکام (او پیری وخت لیبرال) اشرافي پیژندل شوي سبستریټیم د بحران مرحلې حالت وباله. که څه هم، یو ځل بیا، د مداخلې د مخ په زیاتیدونکي غیر مقبولیت له امله، د بنسټپال شوي بین فکر کونکي په استازیتوب هر ډول نا امید عمل به یوازې د دوی لامل د خلکو سره نور هم غیر مشهور کړي.

دا هوبنیار لیبرال نړیوالان چیرته پریږدي؟ البته، سربیره پردې، دا مني چې د دوی نړۍ لید د هر ډول هاګیمونیک وروسته دور کې د بهرني پالیسی د پوهیدو لپاره مناسب او غیر معقول دی؟ یوازې یو رڼنده انتخاب شتون لري. که دوی دومره انډینمن وي چې لیبرال ارزښتونه تر ګواښ لاندې دي نو دوی باید په کور کې دا ډول ارزښتونه بیا ژوندي کړي او خپل مشهور ګنورتوب وښيي. دوی باید د پیټریټ قانون، بې له تضمینه د ټیلیفوني اړیکو، د اسراییلو د نیوکې په وینا کې د سختو اقداماتو، د پولیسو نظامي کولو، او د اقتصاد د شرکتونو نیول بیرته راولي. او دوی باید دا ومني چې دا ټولې پالیسی په عمده توګه د 'هوبنیار' منځلارو لخوا هڅول شوي، د لیبرال نړیوال لامل یوازینی لویه حوزه.

لیبرالیزم، په خپل زاړه او هوبنیار شکل کې، د شتون پیری مختلفو لارو ته ځای ورکړ، په کور دننه او بهر کې. تنوع او زغم هغه وخت وده کوي کله چې یو څوک د بل لخوا د دوامداره برید څخه ویره نلري، که هغه لیبرال وي یا نه. امریکا یو ځل دا پوهیده، په حقیقت کې، دا پخپله د هیواد د بنسټ ایښودلو یوه اساسي برخه وه. دودونه شتون لري، او که دوی په حقیقت کې په کور دننه عملي شي، شاید دا به اسانه وي چې خپله قضیه په بهر کې په مؤثره توګه د نړیوال ماډل په توګه نه، بلکې د قضیې مطالعې په توګه رامینځته کړي چې نور یې کولی شي په انتخابي ډول له هغه څخه ترلاسه کړي که دوی وغواړي. اصلي لیبرالانو، د (17) پیری د جنوني فرقه پالنې په وړاندې غبرګون وښود، د مشنري فعالیت یې وغندلو او د ځان بڼه والی او په هغه څه کې چې په مادي نړۍ کې ممکن وو د

بنسټ اېښودلو هڅه يې وکړه. شايد دوی نن ورځ قانع شي چې بيرته هغو غوره ريښو ته راستانه شي.

بدیلونه، د نوي محافظه کار غورځنگ او د هغې د لسيزو ويجاړۍ سره په اتحاد کې دوه چنده کيږي چې نړۍ يې رامینځته کړي، يا د غبرگون افراطيت ته اړول، يوازي د دوی خپل او د هر چا وضعيت به خراب کړي. مگر دا به په سختۍ سره لومړی ځل وي، او نه هم وروستی، چې يو اپوکالپتيک ايډيالوژي هڅه کوي چې يوه ټولنه د خپلو افلاطوني ايډيالوژيو سره د ژوند کولو کې پاتې راتلو له امله راتپه کړي.

څوکرښی ددی مقالې دلیکونکی په اړین :

ډاکټر کریستوفر موب د سولې او ډیپلوماسۍ انسټیټیوت کې د واشنګټن ملګری دی؛ د لویې سټراټیژی او جیوپولیتیکس متخصص دی؛ او د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزارت کې پخوانی څیړونکی او د میز افسر دی.

----- په درناوی «01-06-2025» -----
.....